

Душко МИНОВСКИ

„
*Ni { t o za nas
bez nas*
”

Вообичаено велеме дека децата се нашата иднина. Во преамбулата на Конвенцијата за правата на детето се вели дека за целосен и хармоничен развој на детето тоа мора да расте во семејно опкружување, во атмосфера на среќа, љубов и разбирање.

Меѓутоа, секој ден безброј деца се изложени на различни опасности и социјални ризици, кои ги загрозуваат нивниот раст и развој.

Доколку од било кои причини детето привремено или трајно е без семејно опкружување, или во негов најдобар интерес е да не остане во такво опкружување, тоа има право на посебна заштита и помош од страна на државата. Заштитата на личноста, правата и интересите на малолетните деца без родители и деца без родителска грижа, во вакви ситуации, се остварува преку надлежниот центар за социјална работа и институтот старателство, посвојување, сместување во установа за социјална заштита, вонинституционална заштита.

Во таа насока, а заради правилна и целосна заштита на правата и интересите на децата, Министерството за труд и социјална политика го следи спроведувањето на начелата на Конвенцијата за правата на детето, на Законот за семејство, на Законот за социјална заштита, како и на други прописи преку кои се обезбедува формална основа за заштита на децата без родители и на децата без родителска грижа.

Воедно, Министерството за труд и социјална политика, постапувајќи во насока на реформите за кои се определила Владата на Р Македонија, е активно вклучено во процесите на децентрализација, деинституционализација и плурализација, кои имаат цел да го подобрат пристапот на корисниците кон услугите. Во доменот на социјалната заштита тоа подразбира развој на служби приспособени на потребите на децата. Досега тоа е постигнато со развој на вонинституционалните форми на грижа и заштита: засилена советодавна работа и материјална поддршка на семејството, дневните центри за деца, згрижувачките семејства, засолништа и советувашишта за деца и за возрасни лица во социјален ризик. Вонинституционалната заштита

е прифатен како резултат на резултатите, кои ги покажале повеќе истражувања во врска со сместувањето на децата во установи.

Имено, истражувањата покажаа дека сместувањето во установи има негативно влијание на децата, особено за време на првите години во животот на детето, што резултира со задоцнување во социјалниот, моторниот и говорниот развој на детето, затоа што децата во институциите, поради нивната бројност и малиот број вработени имаат малку контакт со негувателките и добиваат мала стимулација во форма на поединечно внимание од страна на возрасен.

Истражувањата во многу земји потврдија дека повеќето деца сместени во установи имаат семејства, а значителен број од нив се сиромашни и дисфункционални, што укажува на фактот дека треба да им се дава поголема поддршка на овие семејства, или дека сместувањето во установа треба да се користи како привремена мерка, до зајакнување на семејството, или создавање услови за враќање, што значи дека децата треба многу кратко да се задржуваат во институциите. Од друга страна, пак, се наметнува потребата и правото на де-

ДЕИНСТИТУЦИ

како облик на заштита е утврдена во Законот за социјална заштита, но до пред кратко време овој облик на заштита беше само дополние или олеснување на институционалниот облик на заштита.

тето да живее во семејно опкружување, емотивната врска која се создава меѓу мајката и детето, при што ни една установа, колку и да е добро опремена, не може да ги задоволи потребите на детето за индивидуална грижа. Затоа многу

Како резултат на преземените активности, од периодот од кога е формирана Комисијата за посвојување па досега посвоени се вкупно 271 дете.

Последниве години, од 2000 година кога е почнат процесот на деинституционализација, кој е долгорочен, се бележат постигнатите позитивни резултати на полето на отворањето на дневните центри за деца и младинци со инвалидност, како и на полето во развојот на згрижувачките семејства како форма на вонинституционална заштита на децата без родители и родителска грижа и важен ресурс во деинституционализацијата. Преку забрзаниот процес на отворање на дневни центри за деца и младинци со инвалидност, вонинституционално се опфатени вкупно 344 корисници во 18 отворени дневни центри. Преку развивање на формата згрижување во згрижувачки семејства, вонинституционално се згрижени 174 деца без родители и деца без родителска грижа во 106 згрижувачки семејства.

Актуелниот процес на деинституционализација истовремено подразбира реформи во установите за социјална заштита. Процесот на деинституционализа-

е важно да се спречи институционализацијата на детето од најмала возраст, со цел да се избегнат последиците кои се резултат на долгиот процес на престој на детето во институцијата.

Министерството за труд и социјална политика, следејќи ги светските и европските трендови за грижа на детето, како и најиновативните практики, имајќи ги предвид правата и потребите на децата, поаѓајќи од најдобриот интерес на детето, во соработка со УНИЦЕФ во наредниот период поинтензивно ќе работи на процесот на деинституционализација.

Од своја страна, Министерството за труд и социјална политика ги интензивира активностите за намалување на бројот на децата кои моментно престојуваат во установите за социјална заштита (околу 364 деца). Намерите на Министерството за труд и социјална политика за спроведување на процесот на деинституционализација се пренесени во Стратегијата, како документ во чии

рамки ќе се одвиваат натамошните активности на тоа поле. Изготвувањето на Стратегијата произлегува од правната рамка на глобален економски и национален план и од Стандардните правила за изедначување на можностите на инвалидните лица. Во градењето на Стратегијата се направени напори при утврдувањето на определени содржини да се води сметка за улогите на сите субјекти во системот на социјална заштита, образованието, рехабилитацијата во од-

дикеп, паралелно со развојот на ресурсите во заедницата (згрижувачки семејства, дневни центри, советувашишта). Понатаму, предвидени се активности насочени кон развојот на нови вонинституционални форми на заштита на децата: мали групни домови, дом-семејства. Во оваа прилика го издвојуваме значењето на малите групни домови, кои се дефинираат како алтернативна форма на институционалната грижа и заштита на децата без родители и де-

домови. Потоа, се работи на воспоставување критериуми за избор на деца кои можат да бидат сместени во овие домови, како и подготвување елаборат за функционирање на малите групни домови.

Во однос на унапредувањето на положбата и заштитата на децата без родители и децата без родителска грижа, и натаму особено ќе му се дава поддршка на развојот на веќе почнатите форми на работа, како што се: формата посвојување и формата згрижување во згрижувачко семејство.

Посвојувањето деца, како форма на згрижување, е ресурс кој обезбедува детето да не влезе и долготрајно да не остане во институција. Посвојувањето е посебно значајна форма на заштита на децата без родители и децата без родителска грижа, бидејќи на тој начин се засноваат односи какви што се меѓу родителите и децата, се заснова нов семеен статус, се обезбедува сигурен дом, родителска љубов, материјална и социјална сигурност на детето. За да се овозможи поголем број деца да добијат свои семејства, со последните законски измени се овозможува скратување на постапките за посвојување. Со измените и со дополнувањата на Законот за семејството се формира Комисија за посвојување и се воспостави единствена евиденција на можни посвоители и можни посвоеници на територија на Р Македонија. На тој начин се одвои стручната работа од одлучувањето, се подобри квалитетот на работењето и се воспостави воедначеност на работењето на центрите за социјална работа, кои како органи за старателство ја имаат севкупната грижа за децата без родители и без родителска грижа ќе се преземаат мерки за развој на згрижувачките семејства. Како резултат на преземените активности, од периодот од кога е формирана Комисијата па досега посвоени се вкупно 271 дете.

Во натамошниот период ќе се работи на развивање на формата на згрижувачките семејства, која како форма на згрижување се јавува како супстит најблизок до природно семејство. Оваа форма на заштита покажа позитивни резултати во однос на квалитетот на ружената грижа, постигнатиот развој на децата и нивната интеграција во средината во која живеат. Од тука произлегува потребата оваа форма на заштита да се развива во сите општини каде што центрите за социјална работа не успеале да постигнат развој и подигнување на квалитетот на грижата на веќе постојни згрижувачки семејства, преку давање стручна помош и поддршка на згрижувачките семејства, анимирање на семејства за прифаќање на деца на мала возраст и деца со попреченост во развојот.

На овој начин, Министерството за труд и социјална политика, имајќи ги во центар на своето внимание корисниците и нивните интереси, ќе го води процесот на деинституционализација.

Министерството за труд и социјална политика ги интензивира активностите за намалување на бројот на децата кои моментно престојуваат во установите за социјална заштита (околу 364 деца).

нос на проблемот на хендикепот. При утврдувањето на правата, потенцијалите и придонесот на лицата со хендикеп, се поаѓа од специфичните потреби кои ги имаат овие лица во зависност од видот и од степенот на хендикепот. Во системот на социјалната заштита особено му се дава поддршка на развојот на веќе почнатите форми на работа, како што се: работа и помош на примарното семејство во одгледувањето дете со хен-

цата без родителска грижа - сега сместени во установите за социјална заштита, за спречување на нивната натамошна институционализација и олеснување на процесот на деинституционализација, овозможувајќи им семејно опкружување со поддршка на стручни работници. Во моментов сите актери во системот за социјална заштита почнаа проценка на објектите, кои би можеле да се адаптираат и да се наменат како мали групни

ОНАЛИЗАЦИЈА

